

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Kun je een mens opdragen om vrolijk te zijn? Kun je een mens verbieden om nog langer in het duister te staren maar je te verheugen op het licht? Kun je tegen een mens die huilt zeggen: 'droog je tranen!' Kun je tegen een mens die alle moed verliest, zeggen: 'Houd moed!' Tegen een mens die zich zorgen maakt, zeggen: houd daarmee op! Weest over niets bezorgd?

Ik moet bekennen dat ik het zo in mijn handboeken pastoraat niet aantref en dat ik ook in praktijk zelden een dergelijke poging waag. Het heeft weinig zin. Wie somber is, wordt hiermee eerder nog dieper in de put gepraat dan ermee geholpen. Alsof je dat zelf niet enorm zou willen, maar het eenvoudigweg niet kan! Natuurlijk heb je mensen met een onverwoestbaar humeur. Dat type dat altijd de zon in het water ziet schijnen en voor wie het glas altijd halfvol is. Al kreeg ik afgelopen week van de gemeente terug dat ik in mijn preken altijd hoopvol ben, toch behoor ik zelf niet echt tot dat type. En bovendien, volgens mij gaat er iets radicaal mis, als je een beroep gaat doen op karaktertrekken die je eigenlijk zou moeten hebben. Of die je in jezelf zou moeten opdiepen of ontwikkelen. Ik heb ze niet en ik ben zo niet. Het donker schijnt mij echt donker toe. En dit jaar bovenal. Natuurlijk hoop ik hartstochtelijk dat ik me vergis maar volgens mij gaan wij in Nederland en in de verdere wereld een onverschillige koude tegemoet. De polarisatie, de radicale

keuze voor het eigen belang en het primaat van het 'ik', maakt zich niet alleen in Nederland maar eigenlijk over heel de wereld breed. Ik doe mijn best om mij dat niet al teveel aan te trekken. Om gewoon door te gaan met leven. Gewoon te gaan slapen en mij te engageren in de dagelijkse dingen. Wat ik zal koken met Kerst en hoe het met iedereen gaat. Maar ik merk dat ik me daartoe wel moet afsluiten van de dagelijkse berichtgeving. Het wordt mij snel teveel en therapeuten vallen dat bij: de beschikbaarheid van zoveel nieuwsbronnen tegenwoordig, maakt dat mensen ook niet goed meer in staat zijn om dat te verwerken. En trouwens, zo vul ik aan, om daar ook nog wijs uit te kunnen worden. Overigens wordt mij uit die hoek ook nog een ander woord aangereikt: kerstrouw. Een term die gemunt is door de 19e eeuwse pastor en dichter N.F.S. Grundtvig. Op Kerstmorgen 1824 voelde hij dat sterk. Het ging niet zozeer over het missen van zijn geliefden maar meer over het grote contrast tussen wat wij met Kerst aan liefde en licht vieren en de kilte en haat die wij in de wereld tegenkomen. In die zin kan het ons een troost zijn dat het ook in de 19e eeuw zo ervaren werd.

Dat kan Paulus dus niet bedoelen, als hij zijn gemeente van Filippi oproept om zich ten allen tijde in de Heer te verheugen. Paulus doet hier dus geen beroep op een soort ingeboren positiviteit. Alsof alle christenen altijd van die vrolijke mensen zijn. Ja, sommigen wel maar daar word ik dan weer een beetje somber van. Nee, hij roept ertoe op. Het is een imperatief. En dat betekent eigenlijk al dat wij het au fond, van nature niet zijn. Natuurlijk is het ons zwaar te moede. Natuurlijk zien wij het somber in. Natuurlijk is ons het duister en de chaos meer verwant dan de vreugde en het licht. Maar wij worden dus opgeroepen, wij worden aangeraakt en aangestoken om het anders te zien. Niet door nog ergens verborgen en vergeten reserves uit onszelf te voorschijn te

halen. Alsof wij dat kunnen. Alsof onze voorraad niet allang uitgeput is. Maar omdat de Heer zich meldt. Omdat de Heer van zich laat horen. Omdat de Heer een licht verspreidt in onze duisternis. Omdat, zoals Paulus het zegt, de Heer nabij is. Dat, die vrolijke wetenschap, genereert een andere levenshouding. Een houding van vrolijkheid, hoop en verwachting. Paulus benoemt dat heel concreet: laat uw vriendelijkheid aan alle mensen bekend worden. Vriendelijkheid! Daar staan hoopvolle mensen blijkbaar om bekend.

Natuurlijk weet ook de apostel Paulus dat de werkelijkheid anders is. Ik zei het u al eerder: deze brief is geschreven vanuit zijn gevangenschap en verderop in de brief blijkt dat hij de gemeente ook van een andere kant, de gemeente op zijn smalst, heeft leren kennen. Hij is niet naïef. Hij miskent de weerbarstige werkelijkheid niet en bagatelliseert deze ook niet. Het is zo. Maar hij kiest ervoor om hoopvol te zijn. Om verwachtingsvol in de werkelijkheid te staan en hij roept zijn gemeente op om dat ook te doen. Nogmaals, niet omdat de gemeente daar een of ander bijzonder vermogen toe heeft of de zwaarte van de werkelijkheid anders inschat. Maar omdat de Heer nabij is en daarom ben je in staat om de werkelijkheid, diezelfde werkelijkheid, toch met andere ogen te zien.

In die zin is deze brief echt een Kerstevangelie. Wij hebben de afgelopen weken deze brief gelezen en niet de klassieke evangeliëlezingen die bij de advents - en kersttijd horen. Maar dan zou ons zijn opgevallen dat het eigenlijk nooit over mensen gaat die nou zo bijzonder verwachtingsvol leven. Zacharias, Elisabeth, Maria, de herders... Eigenlijk doen zij maar wat. Leven maar een beetje aan en zijn ongetwijfeld ten prooi aan duizend grote en kleine angsten. Laat ik

maar gewoon zonder veel illusies mijn priesterdienst vervullen. Laat ik me er maar mee verzoenen dat op mijn leeftijd mij geen kind, geen grote toekomst meer ten deel zal vallen. Dat ik toch maar geen kind zal krijgen! Laten we de kudde maar een beetje in de gaten houden. Gevaren dreigen overal. Maar van Godswege wordt de angst doorbroken. Het codewoord van den hoge klinkt overal en is steeds hetzelfde: wees niet bang! Een nieuwe tijd is aangebroken.

Over de verkiezingsuitslag van 22 november is veel gesproken en geschreven. Maar een centraal motief lijkt mij toch gelegen in de angst. De angst voor het onbekende. De angst rondom je eigen bestaanszekerheid. De angst die in de wereld rondgaat. En dat doet je toch besluiten om op die partijen te gaan stemmen die deze angsten thematiseren en daar vaak kinderlijk eenvoudige oplossingen voor heeft, in die tamelijk retorische zin dat men daar in Den Haag nou nooit aan gedacht heeft. Een twijfelachtige eerste proeve van bekwaamheid lijkt mij toch die poging om de Eerste Kamer ertoe te bewegen om de spreidingswet rondom de opvang van asielzoekers nog maar even niet in behandeling te nemen. Maar veel dieper daaronder ligt de angst. De angst voor het onbekende. De angst voor de onbekende. De angst voor de ander. Nu zou het bijzonder arrogant zijn om te menen dat wij deze angsten niet zouden kennen. Ze zijn - vanzelfsprekend - ook de onze. Maar we worden opgeroepen om daartegenin te gaan. Om een andere levenshouding aan te nemen dan waartoe wij van nature geneigd zijn. Om het anders te doen. Als alles duister is en steeds donkerder wordt, wees dan zelf een licht!

Maar hoe doe je dat? In bijbelse zin en ook bij Paulus zou ik menen dat dit licht in jou ontstoken is. Dat de vrede van God die alle denken te

boven gaat, ons bewaart en dat wij daarom alle zorgen kunnen laten varen. Maar toen wij deze week met elkaar de tekst lazen, zei een vrouw, mogelijk omdat zij mij hier veel te protestants vond worden: 'Is het ook niet mogelijk dat met deze oproep dingen in ons worden opgeroepen die daar veel te lang verborgen hebben gelegen?' Ik vond het prachtig en inderdaad een heel wijze correctie. Ik denk inderdaad dat het zo is. Wij worden aangeraakt. Er wordt iets in ons ontstoken en dat evoceert, dat roept een andere levenshouding op. Een levenshouding waar we heus wel een vermoeden van hebben. Maar dat toch even een zetje van Godswege nodig had.

N.a.v. haar opmerking vertelde ik hoe ik zelf even licht in onze hedendaagse duisternis had ervaren. Ik was te gast in de Liberaal joodse gemeente. Daar werd de laatste dag van het Chanoekafeest gevierd en veel vertegenwoordigers van een aantal religies en ook veel bestuurders en organisaties waren daarbij hartelijk uitgenodigd. Met name twee Amsterdamse raadsleden maakte op mij enorm veel indruk. Ruim voor de vreselijke gebeurtenissen in Gaza werkten zij samen aan een raadsbesluit om de polarisatie in de stad tegen de gaan. Zulke dingen hebben maanden voorbereiding nodig en uitgerekend in de week na 7 oktober, na de aanslagen in Israël, kwam dit in de gemeenteraad aan de orde en werd unaniem aangenomen. De één joods, Israelisch. Heeft gediend in het leger en veel familie wonen in de plaatsen die werden getroffen. De ander campagneleider van de partij *Denk*, een fel criticus van de staat Israël en een groot pleitbezorger voor de Palestijnse zaak. Maar misschien zelfs wel juist deze hoogst ongewone combinatie, maakte hun oproep zeer geloofwaardig. We moeten in gesprek. We moeten de dialoog aangaan. En natuurlijk is er hevige onenigheid. Zijn de meningen zeer verdeeld. Zijn er opmerkingen die de

ander raken en pijn doen. Maar dat kunnen dan zeggen. Je kunt vertellen hoe dat voelt en je zult ontdekken dat dat begrepen wordt. Natuurlijk krijg je veel bagger over je heen. Natuurlijk word je uitgemaakt voor verrader en dat je heult met de vijand. Maar ik merkte aan beide mannen dat zij daar al ver aan voorbij waren. Ze hadden elkaar als mens leren zien. Het joodse raadslid vertelde over een moeizaam gesprek met een Palestijnse vrouw. Ze maakte zich ernstig zorgen over haar familie. Ze vonden elkaar toen hij zei dat hij dat ook deed. En dat het om ongeveer dezelfde dorpen ging.

Er is en blijft de mogelijkheid om een andere route te kiezen en ik maakte daar die avond iets van mee. Opeens leek mij de nacht minder donker dan ik dacht. In ieder geval waren er negen olielampjes ontstoken en dat maakt de nacht toch iets lichter.

Paulus ontsteekt de vreugde in de gemeente. En die leiden tot een zachter, een meer kwetsbaar, een sensitief leven. De moed om je te laten raken. Eigenlijk alle deugden die Paulus vervolgens noemt, hebben dat in zich. Je zult je voortaan laten leiden door wat waarachtig is. Eerbiedwaardig. Rechtvaardig. Ongerept, liefelijk, welluidend als een Roder jongenskoor. En dat, zo legt Paulus zijn gemeente, onze gemeente, op het hart. Dat zouden jullie in praktijk moeten brengen. Tegenover de nacht, een lichtend licht te zijn. Zo hebben wij het geleerd en zo zullen wij het anderen leren. Dan zal de God van de vrede met ons zijn.

Amen.